

1 Samwel

Wonawiiakowa

Buka yadi 4 kamodima bi mmkona buka dagudaguna yawonewoneda da Isrel da Jiuda yadi wiibadana waragututuna. Samwel touna wawaya ghamana mmko bukana dagudaguna kamone, bi Isrel kana wiibadana tughurina tana bi touna wosina Isrel damdi yadi kiikiwawo bata dagudagune ivituborodi (Sol da Deivid), na noko kiiravine mmko bukana siviwaghaneni. Mmko bukana na Isrel damdi yadi waragututu yisisiyeni patana da Sol yana rabobo.

Vineveyidi

Samwel yana tubugha (1; 2:1-11; 3:1-21)

Isrel damdi kiiwawo kiiravine sivibaba (8:1-22a)

Samwel, Sol ivituboro (9:1-3, 15-16; 10:1-2, 5-24)

Sol yana wiibadana (11:14-15; 13:13-14; 15:1-4)

Yawe, Sol isinighiiyeni (15:7-23, 27-29, 34-35)

Samwel, Deivid ivituboro (16:1-7, 10-14)

Sol, Deivid inuwakapiyeni (18:5-9)

Deivid, Sol gwabinama iverataveyana (21:1-6)

Sol yana rabobo (31:1-5)

Samwel itubugha

¹ Name na tomogha tana kana waghawagha Elkana, dam Ifreim kamonama bi Rama kwanatune iyamakamake Ifreim yadi koyakoya kubure. Touna Jeroham natuna bi Elihu tubuna bi Tohu yana rakaraka, Jup kana dam muduna.

² Elkana natuwavinena yadi bata, Hana da

Penina. Penina ivituwa ere natunatuna bi Hana na gegha.

³ Bodu nunudigha na yana kuburama iyatutuya iyananono Sailoma da Yawe God Maragata Kirakiina biidi iyakabikuwaya da iyasuwara. Bi name na Eli natunatuna yadi bata, Hopni da Piniyas na Yawe yana **pri**st. ⁴ Raghanina Elkana yapiika suwara puyodi kiiravine, na iyuwa taridi rereyina tana wavinena Penina yavereni da kate bada natunatuna yaveredi. ⁵ Bi gegha da bagune Yawe God, Hana yana wiituwa kedana igudu. Elkana, Hana ivinuwayuyunena kirakiiyeni na kana reregha iyuwa taridi waratetena bada iyaverevereni. ⁶ Orananaki Penina, Hana nonowa na wiinamaghama iyisisiya beroveni basuna Yawe God ivigagari da geiyituwana. ⁷ Bodu patepatena mmko berana iyatubutubugha; raghanina sanagho Yawe God yana bareye, na Penina nonowa Hana yimarumaruvani na yinuwapoya kirakii da yadou na kam yasinighii.

⁸ Na moghanena Elkana iyitarakiiyaneni bo, “Hana, awaki kiiravine kwaduudu da geyamkay-owana kam? Bi awaki biiyadi nuwanuwam ibero kirakii? Wiisuwona tagu ware natunatum tomotomoyidi yadi 10 naboni tam biidi!”

Hana da Eli

⁹ Gabudara tana, Sailone Yawe God yana bareye sikam da siniuna ikovi murine, na Hana igeghomiiri bi inagho da iyarupari. Noko raghanine Eli touna **pri**st na yana gawara God yana

bare kamone matamketa ririne iyamakamake. ¹⁰ Hana ivinuwapoya kirakii da ere duuduna bi Yawe God biidi iyarurupari. ¹¹ Na rugarima ivisuwona iwona bo, “O Yawe God Maragata Kirakiim, kitagu, tagu yam wiitamariyana! Yagu nuwapoya kita bi kunoghosigu! Gekuninuwapiguna! Bi memeda natugu tomogha kunaveregu, na iisuwona da anatoreireni tam kiiravimve yana yawa tupane bi gemeyani gayamina inaborina.”*

¹² Hana naboni iyarurupari wiiguriguri na Eli kawana iyaruruwiitete. ¹³ Touna nuwanuwana kamone iyisisiya na Eli gamona geiyawaiwaiyannenina, bi giburu kawanagha siyidagudagu. Noko kiiravine inoghosi da ware Hana iyaniuna neghanegha. ¹⁴ Na ikini iwoneni bo, “Awaki kiiravine kunina neghanegha? Yam niuna kabitore bi kimaragata!”

¹⁵ Bi Hana iwonabodeyana bo, “Gegha bada, tagu gegha ayaniuna neghaneghana, tagu nuwanuwagu ivisikirakii na yagu nuwapoya ayakarakaraiwayi Yawe God biidi. ¹⁶ Bi mma naboni arurupari basuna avinuwapoya kirakii, na gegha kunanoghosi da tagu wasike berogu.”

---

* **1:11:** Buka katamanine, tomotomogha da wasiwasike wiisuwona siyabera bi siyiveveyana da toudi siveremayedi God biidi. Wawayina iyyabo mmko wiisuwonina ibera na sakwatuveni da “Nasarait” (meko yana basuna “wawaya wiibogabogayedi”) bi wiisuwonina siyakwatuveni da “Nasarait wiisuwona.” Mmko wiisuwona siradi na: (a) Nasarait gerubana wain siyaniuna bo wain tomatomana bo kam wapawapa greipma sabera na sinakam; (b) Nasarait gerubana gayamina iyabori bo gayamina iyasabu; (c) Nasarait gerubana iyanagho wawaya raborabobona riirine (Nambas 6:1-5 kokita).

17 Na Eli iwonabodeni bo, “Nuwaruririye kunagho! Bi Isrel kana God gwabinama awaki kiiravine kwiibaba na inaverem.”

18 Na Hana iwona bo, “Avikiikiivem bada, bi kunoghota wiimasiyegu.” Wasina bi inagho ikam bi gemuriye iyinuwapoya maghana.

19 Raghani ibori, na Elkana yana rakaraka didibara wote sigeghomiri da Yawe God sikabepepi bi siveramagha yadi bareye Rama kwanatune. Elkana wavinena teya sikena na Yawe God, Hana yana rupari iwaiyaneni.

20 Na wasina Hana iropeya da ivituwa natuna tomogha, bi iviwaghawaghayeni Samwel bi iwona bo, “Touna kiiravine Yawe God avibabiini.”†

Hana, Samwel ikabi da Yawe God ivereni

21 Raghanina puyo gabudarina ikabimayeni na, Elkana yana rakaraka yawata tupadi sinagho Sailoma, metagha ivisuwona na naboni da bodu tughurina suwarina siyapuyo Yawe God biidi.

22 Bi Hana geiyanagho, na moghanena iwoneni bo, “Tomogha gisigisi wiikaratavenina inakovi murine, na anakabi ananagho Yawe God yana bareye da name yana yawa tupana inamakae.”

23 Elkana iwona bo, “Wasina, awaki kwanoghonogho si imiise tam biidi na kubera bi kumakae da tomogha gisigisi kunikarataveni, bi Yawe God yana sisiya inabera da inarumaghatara.” Na Hana bareye imakae natuna iyisusu patana da ivikarataveni.

---

† **1:20:** Hibru yadi gamoma waghawagha *Samwel* yana basuna na avibaba.

24 Samwel sivikarataveni bi murine, na sinananaki ikabi inagho Sailoma, bi siyanono na bull wotuna kana bodu 3, parawa siripuna tana‡ da wain kabikabiwiitaghoma kamone tana sikawara. Touna simira wouna bi sinananaki ikabi sinagho Sailoma, Yawe God yana bareye. 25 Bi bull sisuwara ikovi na tomogha gisigisi na sikabi sipiika Eli biidi 26 bi sinananaki iwona bo, “O bada! Iisuwonem da tagu noko wasikena iiyabo rorowayinagha kukitagu Yawe God biidi ayaruruparina. 27 Tagu Yawe God avibabiini mmko simirina kiiravine na yagu wiibaba iveregu. 28 Na kata Yawe God averevereni, yana yawa tupana na Yawe God inabigeni.” Wasina bi Yawe God nama sikabepepi.

2

Hana yana kabepepa ruparina

1 Wasina bi Hana ruparima iwona bo,
 “Tagu, Yawe God biidi avinuwamiise;
 Yagu maragata touna yavereveregu,
 bi iviyawiigu na iinuwamiise,
 noko kiiravine kagu aviya iinamayedi.

2 O Yawe God, getana iiyabo kabikabikuwayina
 ware tam naboni.
 Getana god mududi meme
 Getana miiribabara ware tam naboni, yama
 God.

3 Na anawona bo, ‘Yami kabigeegeeyana kokabi-
 toura;

---

‡ 1:24: Sisiya “epa” tanagha na 10 kilogrem rubana.

yami noghota mayeyana sisiyidi tughuridi
kotoura.
Basuna Yawe God bera tupadi iyakowa
bi yami bera initupawamiwamiredi.’

⁴ Yawe God, tam aviya damdi yadi riwariwa
kugiidi;
bi wawaya noganogadi kukabi wiimaraga-
sidi.

⁵ Iiyawogha roro simoura kirakiina, kata kam
kiiravine sinabagibagi,
bi gomagomaridi katana sakamkam kirakii.
Wasike gagarina katana ivituwa da natunatuna
seven
bi wasike wiituwa kirakiina na getana iiyabo
da iyiwiiteni.

⁶ Tam rabobo kwiitubuyi bi yawa kwavereyana;
Wawaya karawage kwatoredi bi kwakabiwi-
igeghomiiridi.

⁷ Yawe God, kwabera na wawaya mududi sago-
mara bi mududi samoura;
kwabera na mududi kwatoreyowoyedi bi
mududi kwatoregeeyedi.

⁸ Moyamoyakidi popokuma kwakabiwiimiiridi
bi wiikanighughuvidi yoghoma kwarukabe-
pidi
da kiikiwawo yawata samake
bi kabikuwaya gawaridi sirapeneyana.

Bi kubura tupana na tam Yawe God rapemve;
bi bera tupadi kadi gaware kutoredi.

⁹ Yam wawaya kabikabikuwayidi kwi-
itarababaranedi,

bi wawaya wiikawakeekedi wiididibara
 kuburine sanagho.
 Wawaya gemeyani yadi maragatama kadi aviya
 sinageeiwayidina
¹⁰ Kam aviya kwakasiwiiberodi,
 yam nuwapughu abamama inaguguri na
 ware warikayakeya naboni toudi biiyadi
 Yawe God, tam kubura tupana kunitupawami-
 wamireni
 bi yam kiiwawo kunakabiwiimaragasi,
 bi yam wiivinevinegha kiiwawona maragata
 kunavereni.”

¹¹ Bi Elkana yana wawaya yawata siveramagha
 yadi bareye Rama kwanatune, bi Samwel, Sailo
 kwanatune imakae da Yawe God ibagibagiyeni bi
 Eli touna prist yana wiibadana roguene.

*Raghanina Samwel ivimagura na iyiwiita da
 God yana bare kamone iyabagibagi. Bi God da
 wawaya na Samwel siyakabikabigegeeyena ki-
 rakiiyeni. Bi Eli natunatuna yadi bata na toudi
 prist kawakekedi. Na Yawe God, **peroveta** tana
 idaru inagho Eli biidi bi iyawoneni da bera ber-
 oberodima natunatuna gegha iyitarababaranedi,
 na Yawe God inageghomiiri da Eli natunatuna yadi
 bata tomotomogha gabudarina tanagha inika-
 sunughana. Bi noko murine na Eli natunatuna
 tupadi woudiye sinarabobo.*

3

Yawe God, Samwel ivineyi

¹ Wasina bi raghanina Samwel, tomogha
 wabuwabune, na Yawe God iyabigebigeni

Eli yana wiibadana rogune. Noko raghanine Yawe God gewawaya biiyadi iyiiisiiyana bo wawaya biiyadi genonowa iyarurumaghatara mimeu kamodiye bi raghani tatadigegha siyatubutubugha.

² Eli matana sibero kirakii na pinimina bi siyapota. Nubabasu tana yana gaware iyakenakena, ³ bi Samwel na Yawe God yana bare kamone Wiiwaghasina Maragasina Dedewagina ririne iyakenakena. Bi raghani kana didiguba iyoghogheni na kibe gawara kabikabikuwayine patana iyakarakarata ⁴ bi Yawe God irukwatu bo, “Samwel!”

Na Samwel iwona bo, “Awaki, tagu mma!” ⁵ Bi igeghomiiri da iverainagho Eli biidi bi iwona bo, “Tam kukwatuvegu, tagu mma nada apiika.”

Bi Eli iwona bo, “Getagu ayakwatumemna, kuveramagha kunakena.” Na Samwel iveramagha ikenayowogha iyakenakena.

⁶ Wasina bi Yawe God ikwatumagha bo, “Samwel!”

Na Samwel igeghomiiri da inaghomagha Eli biidi bi iwona bo, “Tam kukwatuvegu, nada apiika.”

Bi Eli iwona bo, “Natugu, getagu ayakwatumemna, kuveramagha kunakena.” Na Samwel iveramagha ikenayowogha iyakenakena.

⁷ Noko raghanine Yawe God getana iyisiiya towogha Samwel biidi noko kiiravine na gamona iwaiyana wiinagonagoveni.

⁸ Wasina bi Yawe God ikwatu iviarobi, na Samwel igeghomiiri magha da inagho Eli biidi bi iwona bo, “Tam kukwatuvegu?”

Wasina bi Eli noghota ikabi da nokona Yawe God tomogha gisigisi iyakwatukwatuveni. ⁹ Na Samwel iwoneni bi, “Kuveramagha kunakenayowogha, bi memeda wawaya tana inakwatuvena mayem na mma naboni kisisiya, ‘Yawe God, kisisiya, bi yam wiitamariyana yawaiwaiyana.’” Wasina bi Samwel iveramagha ikenayowogha.

¹⁰ Wasina bi Yawe God ipiika da imiiri bi Samwel ikwatuveni ware dagudagune iberana naboni iwona bo, “Samwel! Samwel!”

Na Samwel iwona bo, “Kisisiya, tagu yam wiitamariyana awaiwaiyana.”

¹¹ Na Yawe God iwona bo, “Isrel damdi kamodiye Tagu bera bero kirakiina anabera. Raghanina wawaya sinawaiyaneni na sinakabinoka da sinanaghara. ¹² Tagu, aro Eli yana rakaraka teya anaveredi ware rorowainagha awonedina naboni. ¹³ Touna natunatuna bera beroberodi siyaberabera, bi geiyakidi da siyakabitore, na awoneni da yana rakaraka aro anaverewaghasidi. ¹⁴ Bi iisuwona da yadi tamumu geananoghotataveni, bagune memeda sinasuwara tagu biidi bi kate geananoghotatavedina.”

¹⁵ Samwel ikenayowogha bi iyimatatete patana da raghani ibori, bi igeghomiiri da Yawe God yana bare matamketana ikabitaveni. Bi Yawe God awaki iwoneni na inaghara da gerubana noko yana mimeuna iyimaghmaghatareni Eli biidi. ¹⁶ Bi gegha Eli ikwatu bo, “Samwel, natugu.”

Na Samwel iwona bo, “Tagu mma.”

17 Na Eli iwona bo, “Yawe God metagha iwonem? Na sisiyina tupana kuwonegu, bi memeda gekunawonegu, na God aro ghamanakina inaverem!” 18 Na Samwel, Yawe God yana sisiya tupana Eli ivimaghmaghatareni, bi getana iyikowoyina. Wasina bi Eli iwona bo, “Yawe na God, bi awaki yanoghonoghosi miisena touna biidi na inabera.”

19 Raghanina Samwel iyaragaragata na Yawe God, Samwel iyagwabigwabiye bi iberani da yana sisiya tupadi situbugha. 20 Na Isrel damdi tupadi, Dan kwanatune da inagho Biasiba kwanatune sakovi da Samwel na Yawe God yana **peroveta**. 21 Yawe God raghani ipeyari Sailo kwanatune iyidebena mayeni da iyiisisiya Samwel biidi.

8

Isrel kiiwawo kiiravine sivibaba

1-2 Samwel natunatuna yadi bata, iyarokona kana waghawagha Jowel bi murimurina Abija. Raghanina iyamoramoraba na ivineyidi da Isrel damdi siyibadedi, bi noko bagibagina Biasiba kwanatune siyaberabera. 3 Bi gegha da gebera miisedi siyabera da ware tamadinaki iberana naboni. Toudi yadi wiina da bera berodima mane siyayouna, na wiinuwatayinama mane kabiwi-ikowoye wawaya gwabidima siyayuyouna wapawapa bi gegha da keda rotomanina naboni sikiyawiiwi.

4 Na noko kiiravine Isrel kana babada siv-itaghomidi bi sinagho Rama kwanatune Samwel

biidi da yawata siyibanana. ⁵ Na siwona bo, “Tam nada kumoraba bi natunatum na gekayewarubingha siyanono bi geyam bera rotomanidi siyakivikivina. Na noko biidi kiiwawo tana kuveremii da ininaghovemii ware kubura mududi saberaberana naboni.”

⁶ Bi gegha da Isrel babadidi yadi wiibaba kiiwawo kiiravine na Samwel geiyinuwamiiseyeni na Yawe God biidi irupari. ⁷ Na Yawe God iwona bo, “Awaki kiiravine sibabiim kuyabera na kuberera. Tagu sisinighiighiiyegu, gegha tam. Toudi geyadi kayowana da kata Tagu kiiravidiye aniki-iwawo maghana. ⁸ Raghanina Ijipt kuburama akabikanibuedi gabudarine patana da kata na samiimiiri kubutegu da god mududi sakivikivina ware rorowainagha siyaberabera na naboni. Bi katana bada tam biidi naboni saberabera. ⁹ Na kuwaiyana, metagha sivibabiim na naboni kuberera, bi dagudagune na sisiya maragasinama kuwonawiikatayidi da metagha noko kiiwawona inibadedi.”

¹⁰ Na Samwel, iyawogha kiiwawo kiiravine sivibaba na Yawe God yana sisiya tupana ivisisiyena rutughutughuredi toudi biiyadi ¹¹ bi iwona bo, “Memeda kiiwawo inibademi, na mma naboni inabera - natunatumi tomotomogha viya inayouna da yana iyo damdi. Bi inabera da mududi yana seriyot da hosi debadiye sinabagibagi, bi yana seriyot naghodiye sinaveravera kiiwawo warana siniyoneyoneni. ¹² Bi mududi inabera da iyo damdi yadi 1,000 kadi babada bi mududi iyo damdi yadi 50 kadi babada. Mududi

na yana kwabuve sinabagibagi da yana kam sinituwiitaghoma. Bi kate mududi na yana wiiyogha sawaridi da seriyot kadi sawara sinabera. ¹³ Noko kiiwawona natunatumi wasiwasike mududi inayouna bi inabera da touna kiiravine wane ghabughabu sinabera bi mududi kana kam sinitawogha da sinagibugibu. ¹⁴ Yami kam kwabudi, wain kwabudi da kate oliv kiidi sinawawa na gawaridi miisedi inayouna da yana bagibagi wawayidi ghamaghamadi inaveredi. ¹⁵ Raghanina yami kabeni da wain uwadi konituwiitaghoma bi riba 10 konaberadi, na riba tana inakabi da yana bagibagi wawayidi da wiitamariyana yawata sinarereyi. ¹⁶ Yami wiitamariyana totomogha da wasiwasike, bi kau da donki miisedi inayouna da touna wosina yana bagibagi sinabera. ¹⁷ Raghanina yami sip bo gout konayouna da riba 10 konaberadi bi kamodiye na ribiribi yadi 10, na riba tana inakabitaveni touna kiiravine, bi inaberami da touna wosina yana wiitamariyana. ¹⁸ Noko gabudarine, raghanine kiiwawo mmkodi bera inabera na tami, Yawe God biidi konadou mmko kiiwawona kiiravine koyibaba na gwabinama iyiwitemi, bi gegha Yawe God kate geiniwiitemina.”

¹⁹ Bi gegha da wawaya, Samwel yana sisiya maragasina gesiyawaiyaneni bi siwona bo, “Gegha, toumii yama kayowana da kiiwawo inibademii. ²⁰ Na wasina bi toumii ware kubura mududi naboni. Yama kiiwawo inibademii bi ininaghovemii da ininagho kana kanibu da dam mududi kaniaviyedi.”

²¹ Na Samwel, wawaya yadi sisiya iwaiyana

ikovi bi inagho da ivitowawoneni Yawe God biidi, ²² na Yawe God iwona bo, “Awaki sakayokayoveni na kubera da kiiwawo kuveredi.”

9

Sol, Samwel ibanani

¹ Dam Benjiman kamonama na tomogha tana nama kana waghawagha Kis, tamanananaki na Abiel, tubunanaki Jero bi nosinanaki na Bekoret, bi kayekikidi na Apiya dam Benjiman tomogha bi moumourina. ² Kis natuna Sol na tomogha komerowanina, geware tomotomogha mududi Isrel kamone naboni. Bi kate bada igurikirakii da Isrel tomotomogha imiiritawanidi.

³ Gabudara tana Kis yana donki sisiwana, na natuna Sol iwoneni bo, “Wiitamariyana tana kurutayini bi konagho da donki koninoyedi.”

Sol da wiitamariyana tomoyina raghani gurina donki sivinoyedi bi getana siyabanani. Na sitouya peroveta Samwel sivikiiwageni da siyitarakiyaneni mebo siyanagho da donki siyinoyedi.

¹⁵ Gabudara raviravi naboni, muriye da Sol iyapiika Samwel biidi, na Yawe God, Samwel iwoneni bo, ¹⁶ “Mmko raghanine maram, na dam Benjiman kamonama tomogha tana anipora tam biidi. Bi oliv miinama kituboro bi noko iniyeveveyana da avineyi yagu wawaya Isrel damdi inibadedi. Touna Pilstain damdi gwabidima iniyawiidi. Yagu wawaya yadi kabikwarakwara akita bi wiiwiita kiiravine yadi dou awaiyana.”

10

Samwel, Sol ivituboro

¹ Wasina bi Samwel oliy miina verikokona ikabi bi Sol gayamine iwayi, imaghani bi iwona bo, “Yawe God ivineyim da nuwanuwana wawayidi Isrel damdi kunibadedi noko biidi mmko berana aberabera. ² Raghanina kata kunakuyovegu, na tomotomogha bata Jelsane, Benjiman kubura kana wiibarabarate Reitsel karawagina ririne kunabanani. Na sinawonem bo, ‘Nokodi donki kunagho wiinoyedi kiiravine, na nada sibananidi. Na katana tamamnaki geianoghonoghosidina, touna tam yinuwapoyem na patana yitarakiyana yawonawona bo, “Metagha natugu anabanani?””

⁵ Bi bada Samwel, Sol iwonenamayeni bo, “Bi noko murine na kunanagho God yana Koya Gibiyane,* meme Pilistain damdi sivitakina. Bi kwanatuve kunarughurughu, na peroperoveta boruna kunabanani kabepepa gawarinama sinayoyo. Toudi kabepepa sawaridi kadi waghawagha hap da laya, tambarin da durere sinirekwedi, bi sinawonawona kasiyaragha. ⁶ Noko raghanine na Yawe God kanumina inayoyom na toudi yawata konawonawona kasiyaragha. Tam iniwuwamirem na yam bera inibogae. ⁷ Raghanina mmkodi bera sinatubugha, na Yawe God iniwiitem da awaki beradi yakayokayovem da kuyabera na

---

* **10:5:** Hibru gamodima na “Gibiya-elohim”.

kunabera. ⁸ Wasina bi kuninagho kunayowogha Gilgal kwanatune, bi name tanibanana da ribiribi anikasunughana bi anagibu naboni suwara Yawe God biidi bi ribiribi mududi anaverewosi naboni wiiturana suwarina. Tam name gabudara 7 kunikoyakoyagha patana da anaverakanibu, bi anawonem da awaki kunabera.”

Sol ivikiiwawo

⁹ Raghanina Sol imiiri wamira bi Samwel iyakuyokuyoveni, na Yawe God iviwuwamireni na yana bera ivibogae. Noko gabudarine Samwel sawara tupadi Sol iwonena katamaneni na wiisuwona situbugha. ¹⁰ Berana mma naboni. Raghanina Sol da yana wiitamariyana Gibiya kwantune siverakanibu, na peroperoveta boruna sikitadi siyapiipiika toudi biiyadi. Wasina bi God kanumina Sol ivibonuvi, na inorughu da idagu yawata siyawonawona kasiyaragha. ¹¹ Raghanina iiyawogha Sol sakowakatamaneni bi sikita mmko berana iyaberabera, na sivitarakiyana kabivivirana bo, “Wiisuwona? Da mmko awaki berana itubugha Kis natuna biidi? Wiisuwona da Sol touna **peroveta?**”

¹² Wawaya tana nama iyamiimiiri na iwona bo, “Getamananaki tananoghotu kirakiyenina, rubana da wawaya wapawapa iniperoveta.” Na wonakayowiiwiiyaka mma naboni irumaghatara, “Wiisuwona bi wonawaghata da Sol touna peroveta?” ¹³ Raghanina Sol iwonakasiyaragha ikovi na igae kabepepa gawarine.

¹⁴ Muriye na aghunanaki ipiika da ibananidi na touna da yana wiitamariyana teya ivitarakiyanedi bo, “Tami meme koyamakamake?”

Na Sol iwona bo, “Toumii donki kayininoyedi, bi gekayabananidina. Na kanagho Samwel biidi da kayitarakiyaneni donkidi meme.”

¹⁵ Na aghunanaki ivitarakiyana bo, “Bi metagha Samwel iwonem?”

¹⁶ Na Sol iwona bo, “Touna iwonemii da wawaya donkidi nada sibanana.” Bi Sol aghunanaki geiyawoneni da Samwel iwona da touna inikiwawo Isrel damdi kiiravidiye.

¹⁷ Muriye na Samwel, Isrel damdi tupadi iwonedo da siyanagho Mispa kwanatune da Yawe God yana sisiya siyawaiyana. ¹⁸ Raghanina siverakanibu, na Samwel iwonedo bo, “Yawe God, Isrel kana God, mma naboni yawonewonemi, ‘Tami Isrel dammi, nosinosiminakim Ijipt damdi maragasidima aviyawiidi, akabi apiikedi mmko kuburine bi dam tupadi siyikayotaketowanemi na gwabidima aviyawiimi. ¹⁹ Bagune Tagu yami God, iiyabo yami nuwapoya da kabikwarakwarama aviyawiimi, bi gegha da kata mmko gabudarine na kosinighiiyegu, kowona bo, “Gegha, toumii yama kayowana da kiiwawo inibademii.” Noko biidi Yawe yami God naghoguve kovitaghomimi, bi kami dam nunudigha kokabi-wiiborumi komiiri.’ ”

²⁰ Na Samwel, Isrel tupana ikabikanibuvedo da kadi dam nunudigha simiiri, bi Yawe God, dam Benjiman ivineyi. ²¹ Wasina bi Samwel, dam Benjiman kamonama rakaraka tupadi iwonedo na simiiri kanikanibu, bi Yawe God, Metri yana

rakaraka ivineyi bi noko rakarakana kamonama Kis natuna Sol ivineyi. Bi gegha raghanina wawaya, Sol sivinoyeni na gesiyabanani. ²² Na Yawe God sivitarakiyaneni bo, “Bada wawayina mma bo gegha?”

Na Yawe God iwona bo, “Touna sawara kamodiye yakowokowogha.” ²³ Na sivera sinagho Sol sininoyeni, bi raghanina sibanani na sirutayini sipiika wawaya naghodiye sikabiwiimiiri, bi siyakita da touna igurikirakii da tupana imiiritawanidi.

²⁴ Wasina bi Samwel, wawaya iwonedo bo, “Tomoyina mmakatanina Yawe God ivineyi da yami kiiwawo. Getana iiyabo touda Isrel damda kamodae touna naboni!”

Na wawaya tupana sikarayewoveni bo, “Kiiwawo rubana inamake da bodu peyaridi!”

11

Isrel siviwaghasina da Sol na yadi kiiwawo

¹⁴ Muriye na Samwel, Isrel damdi iwonedo bo, “Kopiika tana nagho Gilgalma bi taniwaghasina da wiisuwona Sol na yada kiiwawo.” ¹⁵ Na tupadi sinagho Gilgalma, bi raghanina Yawe God siyakabekabepepina siviwaghasina magha da wiisuwona Sol na yadi kiiwawo. Name ribiribi Yawe God siverewosi naboni wiiturana suwarina, meko tupadi sikam patapata. Na Sol da Isrel damdi tupadi svinuwamiise kirakii.

13

Sol, Yawe God geiyakabisireni

Raghanina Sol kana bodu 30 na ivikiiwawo. Sol, Isrel wiiyogha damdi ivinaghovedi bi Ammon damdi yawata sivirouwa da sigeeiwayidi. Noko murine, na Pilstain damdi bada yawata siyirouwa, bi nokodi dam yadi wiiyogha wawayidi sikoroto kirakii, na Isrel damdi sinaghara. Sol na Samwel iyakoyakoyayi da iyapiika Yawe God biidi iyasuwara muriye da siyanagho siyirouwa, bi gegha Samwel ivimetewa, na Sol tounamani Yawe God biidi isuwara. Mmko berana kiiravine Yawe God nuwanuwana ipughu, bi muriye Samwel iverakanibu.

¹³ Samwel, Sol iwoneni bo, “Mmkona beraneghanegha kubera! Yawe yam God yana sisiya bagibagina meko iverem na gekuyakabisisirenina. Bi memeda kuyakabisisireni, na Yawe God, tam da nosinosim yawata iyabera da Isrel koyibadena waghasi! ¹⁴ Bi kata da nabo inagho, na yam wiibadana geinano wiikaruna, basuna yana sisiya bagibagina gekuyakabisisireni kiiravine. Na Yawe God, wawaya tana nada ibanani iiyabo yana noghota na ware touna yana noghota naboni, na ikabiguba ivineyi da kam tupataveyana yana wawaya Isrel damdi ininaghovedi.”

15

Yawe God, Sol isinighiyeni

¹ Muriye na Samwel, Sol iwoneni bo, “Tagu wosina Yawe God iviporagu avituborom da kuvikiiwawo Isrel kuyibadeni. Na noko kiiravine

Yawe God yana sisiya kuwaiyana. ² Yawe God Maragata Kirakiina iwona da, ‘Raghanina Isrel damdi Ijptma siyapiipiika, na Amelek damdi nosinosidnakim sigeghomiiri da sigogona kuridi, na kata Amelek damdi aro anaveredi. ³ Na konagho da Amelek kogogona kuridi, bi sawara tupadi rapediye na koviberotuwanonoyidi. Gegha konanuwatovedina bi tomotomogha, wasiwasike, natunatudi da pepeya tupadi kovikasunughana. Bi kate bada yadi kau, sip, kamel da donki tupadi kovikasunughana.’ ”

⁴ Wasina bi Sol yana wiiyogha tomotomoyidi yadi sisiya idaru da siyapiiika Telem kwanatune siyitaghomidi. Wiiyogha tomotomoyidi yadi 10,000 dam Jiuda kamonama sipiika bi 200,000 na Isrel kana dam mududi kamodima sipiika.

⁷ Sol yana wiiyogha tomotomoyidi ivinaghovedi bi wiirouwa sidaguni da Amelek damdi sigeiwayidi, wiirouvina na Havila kwanatune sidagu bi sivirouwa wiikaru da Su, noko kwanatuna na Ijpt bi raghani matanama. ⁸ Toudi Amelek yadi kiiwawo Agag yawayawiina siburavi, bi wawaya tupana na siviberotuwanonoyidi. ⁹ Bi Sol yana wiiyogha tomotomogha yawata gegha Agag siyakasunuyina, da kate bada sip da kau miisedi, bi natunatudi takutakukudi da kate sawara miisedi tupadi. Bi ribiribi da sawara tupadi mekodi gesiyakayovedi, na toudi kawagha siviberodi.

¹⁰ Muriye na Yawe God, Samwel iwoneni bo,
¹¹ “Tagu iinuwabero da Sol atore ivikiiwawo, basuna imiiri kubutegu da yagu sisiya bagibagidi geiyakabisisiredi.” Raghanina Samwel, Yawe God yana sisiya iwaiyaneni na ivinuwapoya da noko nubabasu gurigurina irupari wiimaragata Yawe God biidi.

¹² Raghani ibori didibarawote na Samwel itouya inagho da Sol iyinoyeni, bi gegha wawaya tana iwoneni da Sol inagho Kamel kwanatune. Meme tounamani noghosine akima ikabiwiimi-iri da wawaya siyakabikuwayeni, bi muriye iyowogha inagho Gilgalma.

¹³ Wasina bi Samwel, Sol ibanani raghanine, na Sol iwona bo, “Samwel, Yawe God inimiiseyem. Tagu yana sisiya bagibagidi akabisisiredi.”

¹⁴ Bi gegha da Samwel iwona bo, “Memeda yana sisiya bagibagidi kuyakabisisiredi da sawara tupadi kuyiberodi, bi awaki kiiravine sip da kau gamodi awaiwaiyana?”

¹⁵ Na Sol iwona bo, “Yagu wiiyogha totomoyidi nokodi ribiribi Amelek damdi gwabidima siyouna. Bi sip da kau waratetedi sikabitawana da Yawe yam God biidi siyasuwara, bi muduna na kaviberotuwanonoyidi.”

¹⁶ Wasina bi Samwel, Sol iwoneni bo, “Kiraborabobo kunawaiyana! Bi Yawe God metagha nubabasuve iwonegu na anawonem.”

Na Sol iwona bo, “Metagha iwona?”

¹⁷ Na Samwel iwonabodeyana bo, “Bagune kunoghosida da tam gewawaya ghamam, katana

tam Isrel damdi kadibada. Yawe God ivituborom na tam yadi kiiwawo. ¹⁸ Sisiya bagibagidima iwonem bi iviporam kukanibu da nokodi Amelek damdi kawakeekeedi kuyiberotuwanonoyidi. Iwonem da kuyirouwa patana da tupadi kuyagigiratavedi. ¹⁹ Awaki kiiravine gekuyakabisisirenina? Iwonem da tupeyane yapi sawaridi gekoyayouna, bi gegha da wiisasarane koyouna, na tami Yawe God matane bera berona kobera.”

²⁰ Na Sol iwona bo, “Tagu Yawe God akabisisireni, bi iwonegu da ayanagho na akanibu anagho da Amelek damdi tupadi agigiratavedi bi yadi kiiwawo Agag akabi averamagha. ²¹ Bi gegha da yagu wiiyogha totomoyidi, na sip da kau miisedi mekodi siyouna, na gesiyikasunughana bi sikawara sipiika mabo Gilgalma da siyasuwara Yawe yam God biidi.”

²² Wasina bi Samwel iwona bo,
 “Awaki ivinuwayuyuna kirakii Yawe God biidi
 suwara gabugabunidi
 bo gamona kabisisirenina?

Wiisuwona! Kabisisira, na imiise kirakii
 geware suwara gabugabunidi naboni.
 Bi bera ghamana na gamona tana waiyaneni,
 gegha ware sip makina nanarina mi-
 isena suwarina naboni.

²³ Bi memeda wawaya Yawe God iniaviyeni,
 na yana berona na ware imapu naboni.
 Bi wawaya nuwanuwana inakotakii Yawe God
 biidi na
 yana berona na ware tarabiibiisaka pepetedi
 naboni.

Na Yawe God yana sisiya bagibagina kuvisinighi-
ighiiyeni kiiravine,
na isinighiiyem da tam gemuriye yana
wawaya yadi kiiwawona.”

²⁷ Raghanina Samwel imiiri wamira da
iyatouya na Sol, Samwel kana kwama
itainatawani na itamogosira. ²⁸ Na Samwel
iwoneni bo, “Kagu kwama kutainatawani da
itamogosira, na bada mayimayiyina kata mmko
gabudarine Yawe God yam wiibadana Isrel
damdi gwabidima ikabitaveni, bi wawaya
tana ivereni iiyabo imiise getam naboni.
²⁹ Isrel kana God makewaghawaghasina
na gegha wiiwiiyabina bo yana noghota
iyawamiwamirana. Touna gewawaya wota,
da yana noghota inawamiri.”

³⁴ Wasina bi Samwel iveramagha Rama
kwanatune, bi Sol iveramagha yana bareye
Gibiya kwanatune. ³⁵ Samwel yawayawiine
iyamakamake raghanine, na geiyanagho da Sol
iyakita mayenina, bi gegha da Sol kiiravine na
ivinuwapoya. Bi Yawe God ivinuwapoya kirakii
da Sol ibera da Isrel kana kiiwawo.

16

Yawe God, Deivid ivineyi da kiiwawo

¹ Yawe God, Samwel iwoneni bo, “Sol ki-
iravine kuninuwapoya da raghani meyani duu
kunakabitore? Tagu asinighiiyeni da naboni
Isrel kana kiiwawo. Na oliv miina yam dogha

kamone kiwayi bi kabikunagho tomogha kana waghawagha Jese biidi, Betlihem kwanatune. Natunatuna kamodima tomogha tana avineyi ki-iwawo kiiravine Sol kana tupataveyana.”

² Na Samwel ivitarakiyana bo, “Metagha ananagho? Memeda Sol mmko berana kiiravine inawaiyana na inakasunuyigu!”

Bi Yawe God iwona bo, “Kau wouna yagara rina kunarutayini da kunananagho bi kunawona bo, ‘Tagu apiika da Yawe God biidi anasuwara.’” ³ Bi Jese kuviyoneni noko suwarina kiiravine, bi aniyevevem da awaki kunabera. Raghanina natuna meko avineyi na oliv miina gayamine kuniwayi na noko inimatakira da yagu wiivinevinegha.”

⁴ Na Samwel, Yawe God awaki iwonenina naboni ibera. Raghanina Betlihemma iverakanibu na kwanatu babadidi ere kirokiro-rodidi sikanibu da siyikiikiiveni na siwona bo, “Metagha, nuwaruririye kopiika?”

⁵ Na Samwel iwona bo, “Eeka, mabo apiika da Yawe God biidi anasuwara. Kokabununagha mayemi bi kopiika tana suwara.” Bi kate bada Jese natunatuna yawata iwonedidi da siyak-abununagha mayedi bi iviyonedi noko suwarina kiiravine.

⁶ Raghanina siverakanibu, na Samwel, Jese natuna iyarokona Eliyab ikita, na tounamani iwonena mayeni bo, “Wiisuwona, mmko tomoyina mma Yawe God naghone yamiimiiri na yana wiivinevinegha kiiwawona.”

⁷ Bi gegha Yawe God, Samwel iwonenidi bo, “Gegha yana komerowana da yana

guri kunanoghosidina, Tagu geyaguwiina touna. Wawaya gesiyakitakita da Tagu awaki akitakitana. Toudi wawaya tubuyina kubuna sakitakita, bi Yawe God na wawaya nuwanuwana akitakita.”

¹⁰ Na mmko kedane Jese natunatuna yadi 7 ipi-ikedi Samwel biidi. Bi gegha da Samwel, Jese iwoneni bo, “Yawe God mmkodi tomotomogha woudi getana meko iyavineyina.” ¹¹ Bi ivitarakiiyaneni bo, “Da natunatum wasina mma naboni?”

Na Jese iwona bo, “Natugu tomogha tughurina, na touna sip yakoyakoyagha.”

Na Samwel iwona bo, “Tomotomogha viya koviporadi da sinarutayini sinapiika mabo. Raghanina inaverakanibu na suwara tanabera da tanakam.”

¹² Wasina bi Jese tomotomogha iviporadi da sik-abisipiikeni. Bi tomoyina na tubuyina miisena, komerowanina bi matana yeghanidi. Raghanina tomoyina iverakanibu.

Na Yawe God, Samwel iwoneni bo, “Wasina tomoyina mmakatanina avineyina! Geghomiiri da oliv miinama kunituboro.”

¹³ Wasina bi Samwel oliv miina ikabi da Deivid kana iyiyaroko naghodiye bi ivituboroni. Na noko gabudarine da nabo inagho na Yawe God kanumina Deivid ivibonuvi da gwabiyenina idagu. Noko murine na Samwel iveramagha Rama kwanatune.

¹⁴ Wasina bi Yawe God kanumina miisena Sol ivikanibutaveni bi kanuma berona ivipora da Sol ivibonuvi na nonowa iyinakinakiyeni na iyanaghanaghara.

Deivid, Sol yana iyo tomotomogha damna kamone.

18

Sol, Deivid inuwapughuveni

⁵ Sol awaki sawaridi beradi kiiravine na Deivid iyiipora na rubana iyaberabera, noko biidi na itore da naboni yana wiiyogha tomotomoyidi kadi bada. Mmko berana kiiravine na wawaya tupadi da wiiyogha tomotomogha kadi babada yawata sivinuwamiise.

⁶ Deivid, Golaiyet ikasunuyi murine, bi raghanina tomotomogha siyaveravera magha bareye na wasiwasike Isrel kwanatudima sikanibu da Sol siyikiikiiveni, na tambarin da kabepapa inavina tana kana waghawagha lute siyiirek-wedi bi nuwamiise ayidi siyatawotawora da siyarikuriku. ⁷ Wasina bi yadi nuwamiise kamone na wasiwasikedi mma naboni siyatawotawora, “Sol aviya damdi yadi 1,000 iunugha!

Bi Deivid na 10,000 iunugha!”

⁸ Sol mmkodi sisiyidi kiiravine geiyinuwamiise, na nuwanuwana ipughu kirakii da iwona bo, “Toudi Deivid satoretoregeeyeni sawonawona da touna aviya damdi yadi 10,000 ivikasunughana, bi tagu na 1,000 kawagha avikasunughana. Bi muriye na sinabera da yadi kiiwawo!” ⁹ Wasina bi noko raghanine da nabo inagho, na Sol, Deivid iyanuwanuwakapiyeni.

Mmko raghanina murine na Sol, Deivid ivi-aviyeni bi ivimatipo da iyakasunuyi. Bi Sol natuna Jonatan, Deivid ivimaghamaghatareni da tamananaki yana wiina da inakasunuyi, na Deivid

iverainagho kubura bogaebogae da Sol gwabi-nama iyakowogha.

21

Ahimelek, Deivid iviwiiteni

¹ Wasina bi Deivid inagho kwanatu kana waghawagha Nobma da Ahimelek iyakita, bi touna na **prist**. Raghanina Ahimelek ikanibu da iyikiikiiveni, bi inaghara na iwona bo, “Awaki kiiravine tamduma mabo kupiika bi getana da iiyabo yawata?”

² Deivid, iwonabodeyana bo, “Kiiwawo Sol iwonegu da bagibagi tana anabera, bi iwona bo, ‘Gewawaya tana kunawoneni da awaki basuna na iiporam bo wonawiiyoyowana awonemna.’ Bi yagu wiiyogha tomotomoyidi, na awonedi da gawara tane sinikoyakoyagha da muriye sinabananigu. ³ Gwabimve kam bo gegha da mududi kunaveregu? Bred geredi yadi 5 bo kam wapawapa gwabimve na kuveregu.”

⁴ Bi gegha da Ahimelek iwona bo, “Toumii getana bred wota gwabimiiyena, bi mma na bred* Yawe God biidi sisuwara na toudi kawagha. Mmkodi bred kunayouna bi memeda yam wiiyogha tomotomoyidi gabudara viya natuwavinedi yawata gesiyakena, na wasina.”

⁵ Na Deivid iwona bo, “Wiisuwona toumii gegha wasiwasike yawata kayakenana. Raghanina kakanibu kanagho aviya kiiravine

---

21:1: Mrk 2:25,26   * **21:4:** Livitikas iwona da bred kabikabikuwayidi na prist kawagha sakam. Bi Mak 2:25-26 kamone, na Yesu, Deivid yana waragututu yisisiyeni.

na nonowa, toumii kakabununagha mayemii da kanakabepepa. Katana kiiwawo iviporamii na parapa kakoyagha yapoyapora mayemii da toumii mmko bagibagina kanabera.”

⁶ Getana awaki kamna nama, kiiravine na Ahimelek bred Yawe God biidi sipuyo, na iyouna da Deivid ivereni, noko bred na Yawe God naghone satoura yana Kiregoru kamone. Noko gabudarine na bred katamanidi kiinabonabo debanama sikabitavetaveyana Yawe God yana Kiregoru kamone bi bred woudi name sitoura.

31

Sol yana rabobo

¹ Noko raghanine Pilistain damdi, na Isrel damdi teya Gilbo Koyane siyiirouwa. Na Isrel wiyogha tomotomoyidi, Pilistain naghari siverataveyana, na Pilistain sigeghomiiri da Isrel damdi korotodi sivikasunughana. ² Pilistain damdi Sol da natunatuna yawata sirukwavina sinagho, da natunatuna Jonatan, Abinadeb da Malkisuwa sivikasunughana. ³ Sol ririnagha na wiirouwa ivita da ibero kirakii na aviya damdi riwariwa iyonama sogha na sivinoganoga.

⁴ Na Sol wiyogha tomoyina, meko yana wiirouwa sawaridi iyakawakawara na iwoneni bo, “Yam seri kabitaveni da tounama kunakasunuyigu! Geyagu kayowana da mmkodi kubuna damdi sininamayegu bi sinakasunuyiguna.” Bi gegha da mmko wiyogha tomoyina kasunuyina inagharareni. Wasina bi Sol tounamani yana

seri ikabitaveni da ikabiwiinighonigho bi debane ibeku. ⁵ Raghanina wiiyogha tomoyina ikita bi Sol irabobo, na touna bada yana seri itaina kanibuveni bi berana mayimayiyinama ivirabobo mayeni.

Buk Baibel long Anuki
Portions of the Holy Bible in the Anuki language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Anuki long Niugini

copyright © 2010-2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anuki

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 31 Aug 2023

3c3405c8-4e9b-582a-95e8-4f2128c4872e